

KOLEGIUM SĘDZIÓW

POLSKIEGO ZWIĄZKU SZACHOWEGO

00-454 WARSZAWA, ul. Czerniakowska 126a

Tel/fax: (0-22) 841 41 92 tel/fax: (0-22) 841 94 60

e-mail: biuro@pzszech.org.pl oraz a.filipowicz@szachista.com

witryna: <http://www.pzszech.org.pl>

Warszawa, 27 października 2007 r.

Biuletyn Nr 2-2007

KONFERENCJA – SPRAWOZDANIA – SZKOLENIE

Opracował: IA Andrzej Filipowicz

XXIII Ogólnopolska Konferencja Sędziów Szachowych

Kraków, 8-9 grudnia 2007 roku

- 1. Organizator**
Kolegium Sędziów Małopolskiego Związku Szachowego na zlecenie Kolegium Sędziów Polskiego Związku Szachowego
- 2. Terminarz**
Przyjazdy uczestników
- Piątek, 7 grudnia 2007 r. w godzinach wieczornych lub
- Sobota, 8 grudnia 2007 r. w godzinach przedpołudniowych
Zebrań Kolegium Sędziów
- **Sobota**, 8 grudnia 2007 – o godz. 10.00 - 13.00
połączone egzaminem poprawkowym
na klasę sędziowską państwową i pierwszą

Uwaga:

Sędziowie, którzy wnieśli opłatę i uczestniczyli w Kursach na klasę I oraz klasę państwową w Lice-

niu w 2006 roku i nie zdali egzaminu mogą zdawać egzamin poprawkowy (bez dodatkowych opłat), wg zasad, które miały miejsce w Licheniu.

XXIII Ogólnopolska Konferencja - obrady

- **Sobota**, 8 grudnia 2007, godz. 15.00 - 20.30

(z przerwą na kolację)

- **Niedziela**, 9 grudnia 2007 r., godz. 9.00 - 13.00

3. Miejsce obrad, zakwaterowania i wyżywienia:

Zakwaterowanie i obrady

– Hotel "Optima", 30-646 Kraków, ul. Malborska 65.

tel. (012) 655 17 49, (012) 655 07 70

tel/fax (012) 655 06 84

Zakwaterowanie hotel "Optima" pokoje z łazienkami

pokój 1-osobowy - 70 zł

pokój 2-osobowy - 60 zł od każdej osoby

pokój 3 osobowy - 50 zł od każdej osoby

Wyżywienie w Internacie Zespołu Szkół Elektrycznych Nr 1,

w Krakowie, ul. Kamieńskiego 49

(około 10 minut od hotelu „Optima”).

- całodzienne - 28 zł lub oddzielnie

- obiad - 14 zł

- śniadanie - 7 zł

- kolacja - 7 zł

Uwaga: koszty zakwaterowanie i wyżywienia płatne gotówką w dniu przyjazdu.

4. Organizatorzy

Kolegium Sędziów Małopolskiego Związku Szachowego

- przewodniczący IA Andrzej Irlík, tel. 0509-740-890

e-mail: airlik@poczta.onet.pl

Małopolski Związek Szachowy - prezes Jan Kusina

Info: Jan Kusina tel./fax (0-12) 411-48-01

e-mail: jkusina@mzszach.l.pl

5. Plan i tematyka Konferencji

1. Otwarcie
2. Wybór prowadzącego obrady i protokolantów
3. Zatwierdzenie porządku obrad
4. Powołanie komisji: mandatowej, skrutacyjnej oraz uchwał i wniosków

5. Prezentacja działalności Kolegium Sędziów Małopolskiego Związku Szachowego
6. Sprawozdanie z działalności Kolegium w 2007 roku.
Realizacja Uchwał Konferencji z 2006 roku
7. Dyskusja nad sprawozdaniem
8. Sprawozdanie komisji mandatowej
9. Problemy współczesnych szachów:
 - używania komputerów w trakcie partii,
 - zachowanie zawodników w świetle decyzji Prezydium FIDE
10. Część szkoleniowa, w tym:
 - Kongres FIDE 2007 – nowości, decyzje i informacje dla sędziów szachowych - IA Andrzej Filipowicz
 - Nowe „Przepisy turniejowe FIDE” - IA Andrzej Filipowicz
 - Program Swiss Manager - IA Andrzej Irlík
 - Program ChessArbiterPro - FA Adam Curyło i FA Bogdan Obrochta
11. Sprawozdanie komisji uchwał i wniosków
12. Podjęcie uchwał
13. Zakończenie Konferencji

7. Uczestnictwo

W Konferencji, na prawach delegatów, mogą uczestniczyć wszyscy sędziowie klas: pierwszej, państwowej, FIDE i międzynarodowej FIDE, pod warunkiem posiadania licencji sędziowskiej klasy centralnej oraz uregulowania opłaty sędziowskiej za rok 2007.

Przewodniczący Kolegium Sędziów
Polskiego Związku Szachowego

/-/ IA Andrzej Filipowicz

SPRAWOZDANIE

z działalności KOLEGIUM SĘDZIÓW PZSZACH

w okresie od 25 XI 2007 do 8 XII 2007 roku

1. Forma pracy Kolegium

Kolegium Sędziów PZSzach pracowało w składzie: przewodniczący IA Andrzej Filipowicz, członkowie: IA Zenon Chojnicki, FA Adam Curyło, IA Andrzej Irlík, FA Bogdan Obrochta, IA Zygmunt Ryll i IA Witalis Sapis,

Ustalenia były podejmowane przede wszystkim w drodze konsultacji telefonicznej oraz elektronicznej, a decyzje drogą elektronicznego głosowania.

2. Zakres działania członków Kolegium:

- zatwierdzanie arbitrów

IA Andrzej Filipowicz i IA Andrzej Irlík,

- aktywność sędziów, sprawozdania sędziowskie

IA Zenon Chojnicki publikuje listy aktywności sędziów w Komunikatach Komisji Ewidencji, Klasyfikacji i Rankingu,

- skargi, protesty

FA Bogdan Obrochta i FA Adam Curyło

- interpretacja przepisów

IA Andrzej Filipowicz i IA Zygmunt Ryll,

- programy kojarzenia par

FA Adam Curyło

- zmiany w przepisach sędziowskich, państwowych i resortowych

FA Bogdan Obrochta.

IA Witalis Sapis

- Konferencje i kursy sędziowskie

IA Zygmunt Ryll i IA Andrzej Irlík

- biuletyny informacyjne

IA Andrzej Filipowicz

3. Wnioski do FIDE o przyznania sędziowskich tytułów

Kolegium wystąpiło w końcu 2006 roku oraz w 2007 roku o tytuły międzynarodowe dla kilku polskich sędziów. Prezydium FIDE nadało w 2007 roku następujące tytuły:

Arbiter Klasy Międzynarodowej FIDE

Rafał Siwik

Arbiter FIDE:

Adam Curyło, Aleksander Kusina, Jan Świebocki, Leszek Bakalarz, Agnieszka Brustman, Tomasz Ptaszyński i Zbigniew Pyda

4. Praca bieżąca

Wnioski Ogólnopolskiej Konferencji Sędziowskiej Licheń, listopad 2006

Rozpatrzone na posiedzeniu Zarządu PZSzach w Łebie 30 marca 2007 roku

Komisja Uchwał i Wniosków przedstawiła wnioski z XXII Konferencji Sędziów Szachowych w Licheniu. Poszczególne Wnioski były głosowane oddzielnie:

Wniosek 1

Zaleca się, aby Kolegium Sędziów wystąpiło do Zarządu PZSzach o ujednoczenie punktacji pomocniczej we wszystkich turniejach rozgrywek centralnych.

Ujednoczono tempo gry 90'/40 pos. + 30'/reszta oraz 30"/ruch od początku partii.

Wprowadzono jednakowy system punktów meczowych we wszystkich rozgrywkach drużynowych i następuje stopniowa unifikacja punktacji pomocniczej.

Wniosek 2

Zaleca się, aby Kolegium Sędziów wystąpiło do Zarządu PZSzach o utworzenie na stronach internetowych Kolegium, dyskusyjnego forum sędziowskiego, z prawem wypowiedzi tylko dla sędziów, zarejestrowanych z imienia i nazwiska.

Zarząd PZSzach odrzucił wniosek +2 =4 -3, niemałą rolę odegrały kłótnie, niewybredny język poprzedniego forum. Teraz PZSzach odpowiada za wszystkie obraźliwe sformułowania na forum, więc wymaga to stałej weryfikacji zamieszczanych informacji.

Wniosek 3

W związku z obniżaniem progu rankingowego przez FIDE, zaleca się, aby Kolegium Sędziów przygotowało projekt zmian w Statucie Sędziego, które umożliwią sędziom klasy pierwszej sędziowanie turniejów klasyfikowanych do FIDE.

Sprawa nadal w toku,

Wniosek 4

Zaleca się, aby Kolegium Sędziów wystąpiło do FIDE o ograniczenie liczby partii stanowiących załącznik do sprawozdania turniejowego. Proponuje się ograniczenie liczby partii do uczestników, którzy podlegają klasyfikacji FIDE lub występują z wnioskami o tytuły międzynarodowe.

Sprawa zostanie postawiona na kongresie FIDE w listopadzie 2007, aczkolwiek w świetle obecnych insynuacji odnośnie korzystania z programów komputerowych w trakcie partii, wniosek ma małe szanse powodzenia.

Andrzej Filipowicz
Przewodniczący Kolegium Sędziów PZSzach

5. Wnioski dyscyplinarne

a) Sprawa pomocy elektronicznej w trakcie partii

KOMUNIKAT KOLEGIUM SĘDZIÓW POLSKIEGO ZWIĄZKU SZACHOWEGO

(wysłany przez Przewodniczącego)

Do Kolegium Sędziów wpłynęły sprawozdania sędziów, którzy usunęli dwóch zawodników z turniejów w Policach i Koszalinie. Wnioski zostały przekazane do Komisji Wyróżnień i Dyscypliny PZSzach.

Sprawa Krzysztofa Ejsmonta

2 sierpnia 2007 roku

W związku z pismem arbitra Klasy Państwowej Wenantego Błażejczaka, sędziego głównego Memoriału Tadeusza Gniota w Policach, w dniach 11-19 lipca 2007 roku, dotyczącym wykluczenia z turnieju mistrza Krzysztofa Ejsmonta, zawodnika UKS „Hetman” Częstochowa” pod zarzutem korzystania w czasie partii z pomocy komputera i programu szachowego „Rybka”.

Sprawa Pawła Dziubińskiego

27 sierpnia 2007 roku

W związku z otrzymanym sprawozdaniem arbitra Klasy Międzynarodowej FIDE Witalisa Sapisa, sędziego głównego XVIII Międzynarodowego Festiwalu Szachowego im. Józefa Kochana w dniach 5-13 sierpnia 2007 roku, dotyczącym wykluczenia z turnieju „B” zawodnika I kat. Pawła Dziubińskiego z Lublina, pod zarzutem korzystania w czasie partii z pomocy komputera i programu szachowego „Rybka”.

W świetle

Regulaminu dyscyplinarnego PZSzach, rozdz. VII, §19 p. 2. (g)

„zawodnik, który popełnił przewinienie dyscyplinarne i został usunięty przez sędziego z turnieju (indywidualnego) jest automatycznie zawieszony i nie może uczestniczyć w turniejach i drużynowych i indywidualnych do czasu wydania prawomocnego orzeczenia przez właściwy organ dyscyplinarny. Okres zawieszenia wlicza się do orzeczonej kary”.

W tej sytuacji obaj zawodnicy Krzysztof Ejsmont („Hetman” Częstochowa) i Paweł Dziubiński (Lublin) nie mogą być uczestnikami żadnego turnieju w kraju do chwili rozpatrzenia sprawy przez Komisję Dyscyplinarną PZSzach.

Wnioski do Komisji Dyscyplinarnej PZSzach, wraz z pełną dokumentacją, zostały przesłane.

b) Sprawa mistrzostw Makroregionu Zachodnio Pomorskiego i Wielkopolskiego 2007 Koszalin, 15-21 IX 2007

Sprawozdanie sędziego głównego Bogusława Kumy:

Po zakończeniu ostatniej rundy w grupie D17 opiekun klubu Wicher Zbąszyń złożył protest odnośnie partii granej pomiędzy Anną Deptą a Karoliną Bukwą, stwierdzając niesportową postawę obu zawodniczek, w efekcie którego Żaklin Wojdyło została pozbawiona awansu do finałów MP w grupie D18..W załączeniu protest i zapisy obu partii wraz z zapisem w PGN.

Tekst protestu Roberta Goździewicza z klubu MKS Wicher Zbąszyń:

Sprawa dotyczy partii rozegranej w trakcie Mistrzostw Międzywojewódzkich Juniorów w Koszalinie pomiędzy Bukwą Karoliną i Deptą Anną (grupa D18). Rozstrzygnięcie w tej partii zadecydowało, że zawodniczka, Wojdyło Żaklin z MKS Wicher Zbąszyń: została pozbawiona szans awansu do finału MPJ.

"Obie zawodniczki mimo że nie są z jednego klubu to pochodzą z jednego regionu (Pleszew - Nowe Skalmierzyce) i od lat są ze sobą zaprzyjaźnione. Dzień wcześniej już padały różne sugestie że wynik tej partii zostanie z góry ustalony na korzyść Karoliny Bukwy. Obie zawodniczki w trakcie rundy zachowywały się nie naturalnie. Podczas ostatniej rundy bardziej niż swoją partią zainteresowane były pojedynkiem Janikowska - Wojdyło. Cały czas obserwowały wydarzenia na tej desce. Natomiast w swojej partii ustawiły figury symetrycznie, czekając cały czas na to co wydarzy się na sąsiedniej szachownicy.

W pewnym momencie Depta bez uzasadnienia oddała dwa piony i poddała partię. Wielu obiektywnych obserwatorów widziało to i było bardzo zniesmaczonych tym co się stało. U tak doświadczonych zawodniczek takie rzeczy po prostu nie powinny mieć miejsca. Jest to karygodne i wypacza ducha sportowej rywalizacji".

Wypowiedź sędziego głównego zawodów Bogusława Kумы: w sprawie protestu wniesionego przez p. Roberta Goździewicza

Tuż po zakończeniu rundy, a przed oficjalnym zakończeniem imprezy, podszedł do mnie opiekun klubu Wicher Zbąszyń stwierdzając niesportową postawę zawodniczek Karolina Bukwy i Anny Depty. Określił, że w/wym. zawodniczki, bliskie koleżanki, grały czekając na wynik partii Żaklin Wojdyło – Daria Janikowska. Z chwilą zapadnięcia nierozstrzygniętego wyniku, natychmiast Anna Depta podstawiała dwa piony, a następnie poddała partię. Wynik ten premiował Karolinę Bukwę do finałów.

Jako że była to ostatnia, dziewiąta runda, okres tuż przed samym zakończeniem imprezy nie miałem możliwości reakcji ad hoc. Wyniku tej partii nie zmieniłem. Poprosiłem więc o formalny wniosek. Poinformowałem również, że wniosek p. Goździewicza załączę do sprawozdania. Samą partię mogłem przesłodzić wpisując ją do Chess Base. Rzeczywiście jest bardzo duże prawdopodobieństwo „podłożenia się”.

Pragnę zaznaczyć, że ten przykład nie jest odosobniony. Inna partia, która budziła moje zastrzeżenia, to partia grana w grupie C13 – Adamek Przemysław – Kamecki Mateusz. Od wyniku tej partii (po zwycięstwie Pawła Weichholda nad Maksymilianem Slavovem) zależały losy awansu czwartego zawodnika do finałów. „Niespodziewana” porażka zdecydowanego lidera (proszę zwrócić uwagę na 44 posunięcie białych) wyrzuciła z finałów Pawła Musiałkiewicza. Chcąc na gorąco zmienić wynik jakiejś, musiałbym mieć niezbitę dowody. W innym wypadku naraziłbym się na liczne protesty wpływające na końcowe wyniki.

Dodatkowe uwagi Bogusława Kумы

W swojej opinii nie podawałem przykładów gry dziewcząt, ale w trakcie wpiśywania partii dziewcząt do Biuletynu, głowa mi pękała od ich twórczości. Potrafią rzeczywiście szybko przegrać partię popełniając bardzo proste błędy (podstawki). Jednak w tej partii, z którą mamy do czynienia widać pewne znamiona niesportowej gry. Jednakże przed partią i w trakcie jej rozgrywania, ani do sędziego rundowego (Henryk Węgrowski), ani do mnie nie wpłynęła żadne krytyczne uwagi co do jej przebiegu.

Drugi przykład, który podałem jest dla mnie jeszcze bardziej oczywisty. Ale za rękę nikogo nie złapałem. Dodam, że trudno jest walczyć z takimi działaniami w szachach - ewentualne podłożenia, wcześniejsze umówienie wyniku, czy zbyt szybkie remisy. Przykro, że takie patologiczne przypadki i sytuacje mogą mieć miejsce już w rywalizacji juniorów.

Uwagi przewodniczącego Komisji Sportowej, Wielkopolskiego Związku Szachowego Witolda Hadyniaka

„Wg relacji przekazanych przez kolegów z ze Zbąszynia jak również z relacji osób które były na tych zawodach, zdających relacje podczas posiedzenia Zarządu Wielkopolskiego Związku Szachowego w Poznaniu w dniu 29.09.2007 r., sędzia dopuścił do totalnego chaosu. Zgodził się np na rozgrywanie zawodów na korytarzach obiektu wśród przemieszczających się na zajęcia studentów. Zgodził się na bardzo trudne do gry ze względu na niewymiarowe stoliki. Zgodził się na to, że nie było sędziów rundowych. Zmienił decyzje tzw. wyznaczonych podobno rundowych (opiekunowie drużyn) np. zaliczył wygrane nawet po opadnięciu wskazówek zegara. Często go nie było na sali, czy salach. Rundy rozpoczynały się nawet z blisko godzinnym opóźnieniem i mimo protestów były rozgrywane późnym popołudniem co dla młodych zawodników jest chyba zabronione czy niewskazane.

Przecież te zawody były bardzo ważne. To półfinały MP juniorów. Nie są komercyjnym turniejem, w którym organizatorzy i sędzia mogą robić co chcą.

Proponuję temu związkowi odebrać organizację takich zawodów lub nałożyć odpowiednie kary - bo ich to przerasta”.

DECYZJA KOLEGIUM SĘDZIÓW W SPRAWIE PROTESTU 27 października 2007

Pismo Witolda Hadyniaka

1. Z przedstawionego pisma nie wynika, czy to jest oficjalny protest, wniosek do PZSzach, czy do Kolegium Sędziów, czy też tylko zarzuty i ogólne uwagi odnośnie przebiegu imprezy. W każdym razie adresatem nie powinno być Kolegium Sędziów.
2. W gruncie rzeczy pismo jest krytyczne, ale zarazem dość ogólnikowe. Nie ma tam żadnych konkretnych danych odnośnie protestów, które podobno były składane - kto, kiedy i do kogo? Nie wymieniono też żadnych przepisów i punktów regulaminu, które organizatorzy i sędzia mieli naruszyć.
3. Godziny rozgrywania rund są różne, nawet na oficjalnych turniejach juniorów, łącznie z finałami MP - niekiedy gra się rundy rano i po południu i to dwukrotnie w ciągu dnia.
4. W sprawozdaniu sędziego głównego są nazwiska sędziów asystentów, a z pisma wynika, że ich nie było.
5. Sędzia główny ma prawo zmienić decyzję sędziego asystenta.
6. Studia zaczynają się w Polsce zwykle 1 października, a turniej był grany we wrześniu.

Uwagi ogólne

1. W regulaminach wszystkich turniejów cyklu MP juniorów powinny się znaleźć odpowiednie zapisy dotyczące trybu i terminu składania reklamacji i protestów.
2. Kwestia zachowania się zawodniczek w trakcie partii powinna być przekazana do Komisja Wyróżnień i Dyscypliny PZSzach.
3. Sędziowie asystenci i sędzia główny nie uznali protestu za na tyle uzasadniony, by ingerować w wynik osiągnięty przy szachownicy.

Uwagi szczegółowe

1. Z zapisu partii niewiele wynika, takich błędów, jakie popełniły zawodniczki (czy zawodniczka) są setki, jeśli nawet nie tysiące. W każdym razie nie ma możliwości ustalenia, że partia była „ułożona”.
2. Zmianie wyniku partii, osiągniętego przy szachownicy musi mieć solidne podstawy, muszą zaistnieć wyjątkowe okoliczności i bezsporne dowody, których na dobrą sprawę tu nie ma. Wszystko niestety opiera się na przypuszczeniach i poszlakach. W tej sytuacji, jeśli nawet zawodniczka "podłożyła" się, to na podstawie zebranego materiału trudno ten fakt udowodnić.
3. Jeżeli grają koledzy czy koleżanki, zawodnicy z jednego klubu zawsze może powstać podejrzenie, że rezultat został ustalony.
4. Naszym zdaniem sędzia Bogusław Kuma nie miał podstaw, aby po proteście zmienić wynik partii. Można mieć jedynie zastrzeżenia, że zgodził się na grę w warunkach opisanych przez Witolda Hadyniaka.

WNIOSEK KOŃCOWY

W świetle przedstawionego protestu, przy braku innych dowodów, Kolegium Sędziów nie widzi dostatecznych podstaw do zmiany wyniku osiągniętego przy szachownicy i zmiany rezultatu partii po jej zakończeniu. Nie ma też dostatecznych podstaw do ewentualnego karania zawodniczek.

Uwaga 1: Kolegium Sędziów zdaje sobie sprawę, że w takich sytuacjach jest niezwykle trudno o materiał dowodowy, aczkolwiek współczesna technika być może wkrótce ułatwi sędziom podejmowanie decyzji w takich wątpliwych sytuacjach.

Uwaga 2: Kolegium Sędziów apeluje do wszystkich arbitrów, aby szczególną uwagę przywiązywali do ostatnich rund. Przez cały czas takiej rundy sędzia główny i sędziowie asystenci powinni chodzić pomiędzy stolikami, uważnie obserwować zachowanie się zawodników, nie dopuścić do jakich-

kolwiek kontaktów pomiędzy zawodnikami, nie mówiąc już o innych osobach, a każde wypowiedziane słowo przez zawodników powinno być karane zgodnie z przepisami. To w dużym stopniu wyeliminuje podobne przypadki.

Andrzej Filipowicz
Przewodniczący Kolegium Sędziów

6. Nowe przepisy i część szkoleniowa

Zgodnie z decyzją Konferencji Sędziowskiej na stronie internetowej Polskiego Związku Szachowego zamieściłem wszystkie aktualne przepisy FIDE i PZSzach.

Ponadto znalazły się tam składy wszystkich Zarządów PZSzach od 1926 roku, Kolegia Arbitrów, Komisje Sędziowskie oraz wykazy tytułów międzynarodowych polskich szachistów i sędziów.

Są też informacje historyczne obejmujące PZSzach i FIDE oraz wykaz medali zdobytych przez polskich szachistów w historii Związku od 1926 roku.

Wszystkie materiały są uaktualniane raz na pół roku.

Na posiedzeniu Prezydium FIDE dokonano weryfikacji i uzupełnień przepisów gry i turniejowych FIDE.

Przepisy Gry publikowane na stronie PZSzach tłumaczyłem na podstawie materiałów Komitetu Przepisów Gry i one są teraz identyczne z zamieszczonymi tam przepisami w języku angielskim.

Natomiast przepisy turniejowe FIDE uległy pewnym zmianom, które nanieśliśmy na stronie internetowej, ale jednocześnie drukuję je w tym Biuletynie.

CZĘŚĆ B

REGULAMINY TURNIEJOWE SYSTEMY ROZGRYWEK

B.I

PRZEPISY TURNIEJOWE FIDE

(Handbook FIDE – C.06)

Zatwierdzone na Kongresie FIDE w 1986 r. Aktualizowane w latach 1989, 1992, 1993, 1994, 1998, 2006 i przez Prezydium FIDE 2007.

Tekst angielski przyjęty na Kongresie FIDE w Turynie w 2006 roku jest oryginalną wersją „Przepisów Turniejowych FIDE” i obowiązuje w przypadku jakichkolwiek wątpliwości odnośnie brzmienia poszczególnych artykułów.

Przekład z angielskiego Andrzej Filipowicz.

Zawody winny być przeprowadzone zgodnie z „Przepisami gry FIDE”. Niniejsze przepisy turniejowe FIDE powinny być stosowane w ścisłej harmonii z tymi przepisami, a w żadnym przypadku nie mogą być z nimi w sprzeczności. „Przepisy turniejowe FIDE” powinny być stosowane we wszystkich oficjalnych rozgrywkach Międzynarodowej Federacji Szachowej. Są również zalecane do stosowania we wszystkich turniejach poddanych ocenie rankingowej FIDE. Organizatorzy, uczestnicy i sędziowie są zobowiązani do zapoznania się z tymi przepisami przed rozpoczęciem każdej imprezy,

1. Ogólne zalecenie

Jeżeli w jakimkolwiek turnieju wystąpią problemy nie objęte międzynarodowymi przepisami, to zaleca się, aby niniejsze „Przepisy turniejowe FIDE” zostały przyjęte jako wiążące dla danego turnieju.

2. Organizator

Narodowa federacja albo inna jednostka odpowiedzialna za organizację zawodów może powierzyć techniczną stronę organizacji określoneemu Organizatorowi. Dyrektor turnieju, wspólnie z federacją, po ewentualnej konsultacji z FIDE, powinien powołać Komitet Organizacyjny, który od-

powiada za wszystkie sprawy finansowe, techniczne i organizacyjne zawodów.

3. Zaproszenie, rejestracja i funkcje

- (a) Zaproszenie na zawody FIDE powinno być przygotowane i wysłane najszybciej, jak to jest tylko możliwe.
- (b) Organizator imprezy, za pośrednictwem federacji krajowej, jest zobowiązany do rozesłania zaproszeń do wszystkich uczestników uprawnionych do udziału w zawodach. W przypadku mistrzostw świata, tekst zaproszenia powinien być zaaprobowany przez prezydenta FIDE, a w rozgrywkach kontynentalnych – przez kontynentalnego prezydenta.
- (c) Zaproszenie powinno zawierać wszelkie niezbędne informacje o imprezie, przy czym w sposób klarowny powinny być przedstawione warunki udziału w turnieju i wszystkie szczegóły potrzebne zawodnikom.

W zaproszeniu powinny znajdować się następujące informacje, które również powinny się znaleźć na stronie internetowej FIDE:

- (1) Data i miejsce turnieju.
- (2) Hotel, w którym zamieszkają uczestnicy (nazwa hotelu, adres, e-mail, faks i telefon).
- (3) Program turnieju: daty, godziny i miejsce przybycia, uroczystego otwarcia, losowania, rozgrywek, dodatkowych imprez, uroczystego zamknięcia oraz odjazdu.
- (4) Tempo gry i rodzaj zegarów, które będą używane w turnieju.
- (5) System kojarzenia par oraz system tie-breaków.
- (6) Warunki finansowe: koszty podróży, pobytu, okres, w którym zakwaterowanie i wyżywienie jest na koszt organizatorów albo koszt takiego zakwaterowania, koszt i warunki pobytu osób towarzyszących zawodnikom, ułatwienia odnośnie wyżywienia; honoraria startowe, kieszonkowe, wpisowe, szczegółowy wykaz nagród pieniężnych oraz nagród specjalnych, honoraria za zdobyte punkty, waluta, w której wypłacane są nagrody, wysokość podatków, warunki i sposób otrzymania wiz.
- (7) Objaśnienie sposobu dotarcia do miejscowości, w której odbywa się turniej. Środki lokomocji i ewentualnie ułatwienia dojazdu na turniej.
- (8) Przewidywana liczba uczestników, nazwiska zaproszonych graczy i nazwisko głównego arbitra (jego obowiązki - vide w następnych artykułach).
- (9) Strona internetowa turnieju. Dane dotyczące organizatorów, sposoby kontaktowania się i nazwisko głównego organizatora.

- (10) Obowiązki zawodników w stosunku do mediów, publiczności, sponsorów i przedstawicieli rządu itp.
- (11) Termin definitywnego potwierdzenia udziału przez zaproszonych zawodników oraz miejsce, w którym mają się zgłosić po przybyciu na turniej.
- (12) Względy bezpieczeństwa.
- (13) Pewne obostrzenia medyczne, jak zalecane szczepienia albo wymagane szczepienia przed przybyciem na turniej.
- (14) Propozycje turystyczne oraz odnośnie dodatkowych imprez, dostęp do Internetu itp.

4. Konsekwencje wysłania zaproszenia

Zaproszenie wysłane do zawodnika nie może być wycofane, jeżeli zaproszony potwierdził swój udział w terminie, określonym w zaproszeniu. Jeżeli turniej został odwołany lub przesunięty, organizatorzy powinni zapewnić zawodnikom rekompensatę.

5. Opieka medyczna i bezpieczeństwo

Organizator powinien zapewnić na zawodach FIDE opiekę medyczną i lekarstwa wszystkim zawodnikom, oficjalnym sekundantom, sędziom oraz oficjalnym przedstawicielom FIDE, a także ubezpieczyć ich od wypadków losowych i konieczności korzystania z usług medycznych, włączając w to zabiegi chirurgiczne, ale bez uwzględnienia chronicznych dolegliwości i chorób. Komitet organizacyjny powinien wyznaczyć oficjalnego lekarza dyżurnego na czas trwania turnieju.

6. Sporządzanie regulaminów

Organizatorzy i sędziowie zawodów FIDE powinni także brać pod uwagę „Regulaminy organizacji turniejów elity” (vide FIDE Handbook C01).

7. Uprawnienia Organizatora

Rola dyrektora turnieju powinna być odpowiednio sprecyzowana w regulaminie. Dyrektor turnieju i główny arbiter muszą blisko współpracować, aby zapewnić sprawny przebieg zawodów.

8. Sędzia główny i jego obowiązki

Sędzia główny w oficjalnych rozgrywkach w cyklu mistrzostw świata jest wyznaczony przez prezydenta FIDE, a w przypadku rozgrywek kontynentalnych – przez prezydenta kontynentu, przy czym w obu przypadkach kandydatura jest konsultowana z Organizatorem zawodów. Sędzia główny powinien mieć tytuł sędziego klasy międzynarodowej, wystarczające doświadczenie w prowadzeniu rozgrywek

FIDE, dobrą znajomość oficjalnych języków FIDE oraz wszystkich niezbędnych przepisów i regulaminów Międzynarodowej Federacji Szachowej.

FIDE i (lub) Komitet Organizacyjny mogą nominować sędziów asystentów i członków Komitetu Organizacyjnego.

Obowiązki sędziego głównego są określone w „Przepisach gry FIDE”, w regulaminie turnieju oraz w innych regulaminach FIDE. Ponadto do jego obowiązków w czasie turnieju należą: notowanie rezultatów każdej rundy, nadzór nad właściwym przebiegiem turnieju, utrzymanie porządku na sali gier, zapewnienie zawodnikom dogodnych warunków w trakcie gry i nadzór nad obsługą techniczną zawodów.

Przed rozpoczęciem zawodów sędzia główny, po konsultacji z dyrektorem turnieju, może przygotować dodatkowe przepisy regulaminowe i techniczne, konsultując je z dyrektorem turnieju. Ponadto powinien sprawdzić przed zawodami warunki gry, a w szczególności salę gry, jej oświetlenie, ogrzewanie, wentylację, zabezpieczenie przed hałasem itp. Sędzia powinien wymagać od organizatora niezbędnego wyposażenia sali rozgrywek, a przede wszystkim właściwego sprzętu turniejowego, niezbędnej liczby sędziów rundowych i personelu pomocniczego. Powinien też dopilnować, aby sędziowie asystenci mieli zapewnione odpowiednie warunki pracy

Wyłącznie sędzia główny jest uprawniony do stwierdzenia, że warunki gry spełniają regulaminowe wymogi FIDE.

9. Kojarzenia

- (a) Ceremonia losowania przed pierwszą rundą powinna być przygotowana przez dyrektora turnieju, jeśli to możliwe mieć charakter otwarty i być dostępna dla zawodników, gości, widzów i przedstawicieli mediów. Odpowiedzialność za aktualne kojarzenia, włączając w to losowanie, spoczywa na głównym arbitrze.
- (b) Losowanie powinno być przeprowadzone przynajmniej na 12 godzin (jedną noc) przed rozpoczęciem pierwszej rundy. Wszyscy uczestnicy zawodów powinni być obecni na losowaniu. Zawodnik, który nie przybył na losowanie może być włączony do turnieju tylko za zgodą sędziego głównego. Kojarzenia pierwszej rundy powinny być ogłoszone natychmiast po losowaniu.
- (c) Jeśli zawodnik wycofa się lub zostanie wykluczony z turnieju po losowaniu, ale przed rozpoczęciem pierwszej rundy, i są dostępni rezerwowi zawodnicy, wtedy kojarzenia nie ulegają zmianie. Jakikolwiek dodatkowe losowanie lub jego zmiana mogą być dokonane przez sędziego głównego za wiedzą dyrek-

- tora turnieju, ale wymagają dodatkowych konsultacji z każdym z graczy, których te zmiany dotyczą, przy jednoczesnym spełnieniu warunku, że proponowane zmiany mogą powodować jedynie nieznaczne korekty kojarzenia już ogłoszonego.
- (d) W kojarzeniach turniejów kołowych należy korzystać z tablic Bergera, z ewentualną korektą kolejności rund w dwukołowych turniejach.
 - (e) W kojarzeniach turniejów szwajcarskich należy korzystać z programu, które zostały wcześniej ogłoszone.
 - (f) Zasady kojarzeń dla zawodów rozgrywanych innym systemem powinny być ogłoszone z odpowiednim wyprzedzeniem.
 - (g) Jeżeli kojarzenie par jest obwarowane specjalnymi wymaganiami regulaminowymi, np. warunkiem, aby gracze tej samej federacji, jeśli to możliwe, nie spotykali się w ostatnich trzech rundach, to należy natychmiast poinformować o tym zawodników:
 - (h) W przypadkach specjalnych wymagań regulaminowych, procedurę sztucznego losowania można przeprowadzić na podstawie tabel Varmy, przedstawionych dalej, które mogą być stosowane do turniejów kołowych z udziałem od 10 do 24 zawodników.

Wskazówki przeprowadzenia „sztucznego” losowania numerów.

- (1) Arbiter powinien wcześniej przygotować czyste koperty, zawierające różne zestawy numerów. Koperty z tymi zestawami powinny być umieszczone w większej kopercie, również nieopisanej.
- (2) Kolejność, w której zawodnicy ciągną losy, przedstawia się następująco: zawodnicy z federacji z największą liczbą uczestników losują jako pierwsi. Jeżeli tę samą liczbę uczestników ma więcej niż jedna federacja, to losowanie odbywa się w kolejności alfabetycznej, a ona z kolei bierze pod uwagę kodowy system oznaczeń krajów, używany przez FIDE. Wśród graczy z tej samej federacji o kolejności losowania decyduje kolejność alfabetyczna ich nazwisk.
- (3) Przykładowo: pierwszy zawodnik z pierwszej federacji o największej liczbie uczestników wybierze jedną z większych kopert, zawierających pewną liczbę numerów, nie mniejszą od liczby uczestników z tej federacji i następnie wylosuje jeden numer z tej koperty itd. Następnie losują inni gracze z tej samej grupy i z tej samej koperty. Numery, które pozostaną w tej kopercie są następnie dostępne dla wszystkich innych zawodników.
- (4) Zawodnicy z następnej grupy kolejno losują numery i procedura losowania trwa do chwili, gdy wszyscy zawodnicy otrzymają numery startowe.

- (5) Tabela Varmy dla turniejów z udziałem 10 do 24 zawodników:

Graczy	A	B	C	D
9/10	3, 4, 8	5, 7, 9	1, 6	2, 10
11-12	4, 5, 9, 10	1, 2, 7	6, 8, 12	3, 11
13-14	4, 5, 6, 11, 12	1, 2, 8	7, 10, 13	3, 14
15-16	5, 6, 7, 12, 13, 14	1, 2, 3, 9, 10	8, 11, 15	4, 16
17-18	5, 6, 7, 8, 14, 15, 16	1, 2, 3, 10, 11, 12	9, 13, 17	4, 18
19-20	6, 7, 8, 9, 15, 16, 17, 18	1, 2, 3, 11, 12, 13, 14	5, 10, 19	4, 20
21-22	6, 7, 8, 9, 10, 17, 18, 19, 20	1, 2, 3, 4, 12, 13, 14, 15	11, 16, 21	5, 22
23-24	6, 7, 8, 9, 10, 11, 19, 20, 21, 22	1, 2, 3, 4, 13, 14, 15, 16, 17	12, 18, 23	5, 24

10. Rozgrywki

- (a) Wszystkie partie muszą być grane na sali turniejowej, w dniach i godzinach określonych przez organizatora w programie imprezy, chyba że sędzia główny podejmie inną decyzję.
- (b) Palenie jest zakazane we wszystkich turniejach poddanych ocenie rankingowej FIDE. Palenie jest zakazane w sali turniejowej przez cały czas trwania zawodów. Zakaz obejmuje wszystkich: zawodników, oficjalne osoby, przedstawicieli mediów oraz widzów.

Odrębne miejsce dla palaczy powinno być przygotowane poza salą gry, ale z łatwym dostępem z sali gry. Jednakże, gdy miejscowe władze nie zezwalają na palenie w budynku, to zawodnicy i oficjalne osoby muszą mieć zapewnione dogodne wyjście na zewnątrz budynku.

- (c) W przypadku stosowania zegarów mechanicznych, należy je tak nastawiać, aby pierwsza kontrola przypadła na godz. 6.00.
- (d) Sędzia ma obowiązek ogłosić rozpoczęcie rundy i dogrywek.
- (e) Kiedy sytuacja jest jasna, że wynik partii został ustalony przed grą, to główny sędzia powinien nałożyć na zawodników odpowiednie kary.
- (f) Lista podstawowych określeń i odpowiednich terminów dotyczących rozgrywek w kilku językach, powinna być udostępniona sędziemu.

11. Postępowanie w przypadkach, gdy nie wszystkie partie zostały rozegrane

- (a) Jeżeli zawodnik przegrał partię walkowerem z nieistotnych powodów, to powinien być usunięty z turnieju, chyba że główny sędzia podejmie inną decyzję.
- (b) Jeżeli zawodnik przegrał trzy partie walkowerem, to powinien być usunięty z turnieju, chyba że regulamin przewiduje inne rozwiązanie albo sędzia główny rozwiąże to w inny sposób.
- (c) W przypadku, gdy zawodnik wycofa się lub zostaje usunięty z turnieju kołowego, to skutki powinny być następujące:
- (d) Jeżeli zawodnik rozegrał w turnieju kołowym mniej, niż 50% partii w turnieju, to jego wyniki pozostają w tablicy turniejowej (dla celów rankingowych i historycznych), ale punkty uzyskane lub stracone z nim nie są brane pod uwagę w końcowej klasyfikacji turnieju. Partie nierozegrane przez danego zawodnika są zaznaczone znakiem „-”, a jego przeciwników znakiem „+”. Jeżeli przeciwnik jest także nieobecny, to partia będzie oznaczona dwoma znakami „-”.
- (e) Jeżeli zawodnik rozegrał w turnieju kołowym przynajmniej 50% partii w turnieju, to jego wyniki pozostają w tablicy turniejowej i będą brane pod uwagę w końcowej klasyfikacji turnieju. Partie nierozegrane przez danego zawodnika są oznaczone jak w poprzednim ustępie.
- (f) Jeżeli zawodnik wycofa się z turnieju rozgrywanego systemem szwajcarskim, to jego punkty i punkty jego przeciwników zdobyte w partiach z nim pozostają w tabeli turniejowej i są brane pod uwagę w końcowej klasyfikacji turnieju. Ocena rankingowa obejmuje tylko partie rozegrane przy szachownicy.
- (g) Art. 11 (e) i (f) dotyczą także turniejów drużynowych, zarówno nierozegrane mecze, jak i nierozegrane partie powinny być odpowiednio zaznaczone.

12. Kary i odwołania

- (a) W przypadku konfliktu, sędzia główny lub dyrektor turnieju powinni podjąć wszelkie starania, aby spór został zażegnany w drodze ugody. Jeżeli jest to niemożliwe, a konflikt jest taki, że niezbędne jest nałożenie kar, a na dobitkę lista kar sprecyzowana w „Przepisach Gry FIDE” lub w regulaminie zawodów nie odpowiada zaistniałej sytuacji, to sędzia główny ma prawo według swojego uznania nałożyć kary za naruszenie przepisów w celu przywrócenia porządku. Arbiter powinien dążyć do utrzymania dyscypliny, przedstawiając różne sposoby wyjścia z konfliktowej sytuacji, które mogą zadowolić zważnione strony.

- (b) We wszystkich turniejach należy powołać Komisję Odwoławczą (jury d'appel). Sędzia główny i dyrektor turnieju powinni dopilnować, aby Komisja Odwoławcza została powołana lub wybrana przed rozpoczęciem pierwszej rundy, zwykle drogą losowania. Zaleca się, aby Komisja Odwoławcza składała się z przewodniczącego, dwóch członków i przynajmniej dwóch członków rezerwowych. Zaleca się też, aby wszyscy członkowie Komisji należeli do różnych federacji. Żaden z sędziów, organizatorów albo zawodników zamieszanych w konflikt nie może być członkiem Komisji Odwoławczej rozpatrującej zaistniałą sytuację. Komisja Odwoławcza powinna mieć nieparzystą liczbę członków głosujących. Członkowie Komisji Odwoławczej powinni liczyć przynajmniej 18 lat.
- (c) Zawodnik może odwołać się od dowolnej decyzji sędziego głównego lub dyrektora turnieju pod warunkiem, że odwołanie zostanie złożone w formie pisemnej w terminie określonym w regulaminie zawodów i będzie złożone wraz z odpowiednią kaucją. Wysokość kaucji oraz termin składania protestów powinien być podany z odpowiednim wyprzedzeniem. Decyzje Komisji Odwoławczej są ostateczne. Kaucja zostaje zwrócona, jeżeli protest został uwzględniony. Kaucja może być również zwrócona w przypadku odrzucenia protestu, jeśli zdaniem Komisji okazał się uzasadniony.

13. Przekaz telewizyjny, fotografowanie i filmowanie

- (a) Kamery telewizyjne mogą być ustawione na sali gier lub w sąsiedztwie za zgodą sędziego głównego i dyrektora turnieju, pod warunkiem, że pracują cicho i dyskretnie. Sędzia główny powinien dopilnować, aby obecność kamer telewizyjnych, kamer wideo czy fotografów nie przeszkadzała zawodnikom w czasie partii.
- (b) Zdjęcia na sali gier mogą wykonywać tylko akredytowani dziennikarze, mający wyraźne zezwolenie organizatora. Zezwolenie takie ogranicza czas robienia zdjęć do pierwszych 10 minut po rozpoczęciu pierwszej rundy oraz do pierwszych 5 minut po rozpoczęciu każdej następnej rundy, chyba, że główny sędzia podejmie inną decyzję.

14. Zachowanie zawodników

- (a) Zawodnik, który formalnie potwierdził przyjęcie zaproszenia, jest zobowiązany do wzięcia udziału w turnieju, z wyjątkiem przyczyn siły wyższej, jak choroba czy wypadek. Przyjęcie innego zaproszenia, nie jest uważane za ważny powód wycofania się z turnieju.

- (b) Przyjmując zaproszenie na turniej, zawodnik może, jeśli ma takie życzenie, zaznaczyć że jego udział wymaga spełnienia pewnych wymogów medycznych, np. specjalną dietę czy wymagania odnośnie chorych na cukrzycę.
- (c) Wszyscy uczestnicy zawodów powinni być stosownie ubrani, w odpowiednie stroje.
- (d) Zawodnik, który nie chce kontynuować partii i opuszcza salę gry bez poddania jej czy powiadomienia sędziego, jest traktowany jako grający nie fair. Sędzia może ukarać takiego zawodnika za niewłaściwe zachowanie.
- (e) Zawodnik w trakcie partii może rozmawiać tylko w sytuacjach przewidzianych w „Przepisach gry FIDE” i regulaminie turniejowym.
- (f) Wszystkie reklamacje dotyczące zachowania zawodników lub kapitanów powinny być zgłaszane sędziemu. Zawodnik nie ma prawa zgłaszania ich bezpośrednio przeciwnikowi.

15. Rola kapitana w rozgrywkach drużynowych

- (a) Rola kapitana drużyny sprowadza się głównie do czynności administracyjnych. W zależności od regulaminu i specyfiki zawodów, wymaga się od kapitana spełnienia takich obowiązków, jak dostarczenie na czas, na piśmie, imiennego składu zespołu, grającego w danej rundzie, poinformowanie zawodników o przeciwnikach, a po zakończeniu meczu zgłoszenie sędziemu rezultatu i podpisanie protokołu z wynikiem meczu itp.
- (b) Kapitan jest uprawniony do doradzenia zawodnikom swojej drużyny w sprawach złożenia oferty remisowej, przyjęcia propozycji remisowej, względnie poddania partii, chyba, że regulamin turnieju stanowi inaczej. Kapitan musi ograniczyć swoją wypowiedź do kilku słów, dotyczących jedynie okoliczności związanych z meczem.

Kapitan może powiedzieć zawodnikowi: „*zapropoń remis*”, „*przyjmij remis*” lub „*poddaj partię*”. Natomiast, jeśli kapitan otrzyma pytanie od zawodnika swojego zespołu, czy ma on przyjąć, czy odrzucić propozycję remisową, to powinien odpowiedzieć „*tak*” lub „*nie*”, względnie pozostawić decyzję zawodnikowi.

Kapitan powinien powstrzymać się od jakiegokolwiek ingerencji w przebieg gry. Nie może przekazywać zawodnikowi żadnych informacji odnośnie pozycji na szachownicy, ani konsultować się z innymi osobami ocenę aktualnej pozycji. Analogiczne ograniczenia dotyczą także zawodników.

Chociaż w drużynowych rozgrywkach istnieje pewien element lojalności zespołowej, wykraczający poza wynik indywidualny, to jednak szachy są w zasadzie grą pomiędzy dwoma zawodnikami. Dlatego zawodnik powinien sam podjąć ostateczną decyzję.

Wprawdzie rady kapitana drużyny powinny istotnie zaważyć na jego decyzji, jednak zawodnik nie ma obowiązku podporządkowania się tym zaleceniom. Ponadto kapitan drużyny nie może działać w imieniu zawodnika i podejmować decyzji, odnośnie granej partii, bez jego wiedzy i zgody.

Wszystkie dyskusje powinny odbywać się pod nadzorem arbitra, który ma prawo przysłuchiwać się tym rozmowom.

- (c) Kapitan drużyny powinien dbać, aby jego zespół zawsze przestrzegał zarówno litery prawa, jak i ducha art. 12 „Przepisów gry FIDE”, dotyczącego zachowania się zawodników. Drużynowe rozgrywki powinny być zawsze wzorem sportowego zachowania.

B.II

ANEKS DO PRZEPISÓW TURNIEJOWYCH FIDE

Zatwierdzony na Kongresie FIDE w 1998 roku, zaktualizowany w 2006 roku i przez Prezydium FIDE 2007.

Tekst angielski przyjęty na Kongresie FIDE w Turynie 2006 jest oryginalną wersją „Aneksu Przepisów Turniejowych FIDE” i obowiązuje w przypadku jakichkolwiek wątpliwości odnośnie brzmienia poszczególnych artykułów.

Przekład z angielskiego Andrzej Filipowicz.

1. Postępowanie w przypadku nie granych partii

Dla celów wartościowania punktów (tie-breaku) rezultat nie granej partii należy przyjmować jako remis z samym sobą. Naturalnie w przypadkach stosowania metody progresji lub systemu Koyi sposób odniesienia zwycięstwa nie ma znaczenia, gdyż pod uwagę są brane tylko końcowe wyniki partii.

Lista powszechnie używanych systemów wartościowania punktów (tie-breaków)

W rezultacie przyjętego systemu wartościowania punktów, wszyscy zawodnicy powinni być uszeregowani w kolejności wynikającej z tego systemu. Na przedstawionym wykazie różnych punktacji nie ma priorytetów odnośnie stosowania tego czy innego systemu.

2. Ustalenie kolejności miejsc z uwzględnieniem własnego rezultatu zawodnika.

(a) Metoda progresji

Po każdej rundzie zawodnik ma określoną liczbę punktów. Suma tych punktów ustala kolejność zawodników (od największej do najmniejszej sumy).

(a1) Metoda progresji zredukowana

Jest to suma punktów, obliczona wg 2(a), ale bez wyniku uzyskanego w jednej lub kilku rundach, licząc zawsze od pierwszej rundy.

(b) System Koyi dla turniejów kołowych

Liczba punktów zdobytych w turnieju ze wszystkimi zawodnikami, którzy uzyskali przynajmniej 50% punktów.

(b1) Rozszerzony system Koyi

System Koyi może być rozszerzony, i krok po kroku obejmować grupy zawodników z jednakową liczbą punktów, którzy uzyskali mniej niż 50% punktów albo poprzez redukcję kolejnych grup zawodników, którzy uzyskali wyniki 50% i powyżej 50%.

(c) Liczba wygranych partii

(d) Większa liczba partii granych czarnymi

(e) Wynik bezpośredniego spotkania

Jeżeli wszyscy zawodnicy, którzy dzielą miejsca rozegrali wszystkie partie pomiędzy sobą, to bierze się pod uwagę sumę punktów uzyskanych w partiach pomiędzy nimi i następnie ewentualnie

- liczbę wygranych partii

- większą liczbę partii granych czarnymi.

3. Ustalenie kolejności miejsc z uwzględnieniem własnego rezultatu drużyny

- (a) Punkty meczowe w rozgrywkach drużynowych, w których decydującą rolę odgrywają punkty małe (za partie)
 - dwa punkty za wygranie meczu, tzn. kiedy drużyna zdobyła więcej małych punktów niż przeciwnicy,
 - jeden punkt za zremisowanie meczu,
 - zero punktów za przegranie meczu.
- (b) Małe punkty w rozgrywkach drużynowych, w których decydują punkty meczowe.
W przypadku równych punktów meczowych o kolejności miejsc decyduje liczba małych punktów.
- (c) Łączna punktacja punktów meczowych i małych
Można stosować łączną punktację – sumę punktów meczowych i małych.
- (d) Bezpośrednie spotkanie
Jeżeli wszyscy zawodnicy lub wszystkie drużyny w danej grupie punktowej grały ze sobą, to liczba punktów zdobytych w bezpośrednich pojedynkach może stanowić kryterium kolejności.

4. Ustalenie kolejności miejsc z uwzględnieniem rezultatów przeciwników

Należy wziąć pod uwagę, że w każdym przypadku wyniki są określone po uwzględnieniu odpowiednich przepisów odnośnie nierozegranych partii.

(a) System Buchholza

Wartościowość Buchholza polega na zsumowaniu wszystkich punktów zdobytych przez przeciwników rozważanego zawodnika.

- (a1) Median Buchholz 1 (tzw. średni Buchholz 1)
W tym systemie sumuje się punkty zdobyte przez przeciwników zawodnika, z pominięciem rezultatów skrajnych, czyli przeciwników, którzy zdobyli największą i najmniejszą liczbę punktów.
- (a2) Median Buchholz 2 (tzw. średni Buchholz 2)

W tym systemie sumuje się punkty zdobyte przez przeciwników zawodnika, z pominięciem rezultatów czterech skrajnych przeciwników (dwóch przeciwników, którzy zdobyli największą i dwóch, którzy zdobyli najmniejszą liczbę punktów).

- (a3) System Buchholza zredukowany 1
W sumie punktów pomija się przeciwnika, który zdobył najmniejszą liczbę punktów.
- (a4) System Buchholza zredukowany 2
W sumie punktów pomija się dwóch przeciwników, którzy zdobyli najmniejszą liczbę punktów.
- (a5) Pełny system Buchholza
Pełny system Buchholza jest sumą punktów zdobytych przez wszystkich przeciwników.

(b) System Sonneborna–Bergera

- (b1) System Sonneborna–Bergera dla turniejów indywidualnych jest sumą wszystkich punktów zdobytych przez przeciwników, których zawodnik pokonał oraz połowy punktów zdobytych przez przeciwników, z którymi zawodnik zremisował.
- (b2) System Sonneborna–Bergera dla turniejów drużynowych jest sumą iloczynów punktów zdobytych przez drużyny przeciwników i rezultatów uzyskanych w spotkaniach z nimi.

5. Ustalenie kolejności miejsc przy uwzględnieniu rankingu

Należy wziąć pod uwagę, że w każdym przypadku wyniki są określone po uwzględnieniu odpowiednich przepisów odnośnie nierozegranych partii.

(a) Średni ranking przeciwników

Jest to iloraz sumy rankingów przeciwników i liczby rund.

(b) Zredukowany średni ranking przeciwników

Jest to iloraz sumy rankingów przeciwników i ich liczby, z pominięciem jednego lub więcej zawodników z najniższymi rankingami.

(c) Rankingowy wynik turniejowy (Performance rating).

Rankingowy wynik turniejowy jest określony na podstawie średniego rankingu przeciwników i procentowego wyniku w turnieju. Wymaga użycia tablicy B.02. z art. 10.1 z „Systemu Rankingowego FIDE” (FIDE Handbook)

Kiedy rozważany zawodnik opuścił ponad dwie partie w turnieju, niezależnie od przyczyny, np. pauzował i potem nie pojawił się na rundzie z powodu choroby, to należy jego wynik rankingowy przyjmować jako najniższy w stosunku do wszystkich graczy, którzy rozegrali wszystkie partie w tej grupie punktowej.

(c1) Rankingowy wynik turniejowy oblicza się z uwzględnieniem przepisu o 350 punktach.

6. Baraże (playoff)

- (a) Należy z góry określić odpowiedni czas na rozgrywki barażowe, aby nie było kłopotów z ich przeprowadzeniem.
- (b) System kojarzenia par oraz tempo gry muszą być też określone z odpowiednim wyprzedzeniem przed rozpoczęciem zawodów.
- (c) Wszystkie możliwe sytuacje powinny być ujęte w regulaminie.
- (d) Zaleca się, aby baraże (playoffs) były grane jedynie w przypadkach gry o pierwsze miejsce w mistrzostwach lub o lokaty kwalifikujące do kolejnego etapu rozgrywek.
- (e) Kiedy przeprowadza się baraże (playoffs) z udziałem kilku zawodników, to kolejność miejsc wynikająca z baraży jest ostateczna w odniesieniu do wszystkich zawodników biorących udział w barażu. Przykładowo – trzech graczy dzieli I miejsce. Numer 1 wygrywa, numer 2 zajmuje drugą lokatę, a numer 3 – trzecią. Oznacza to, że numer 2 otrzymuje II nagrodę.
- (f) Kiedy dwóch zawodników nadal dzieli miejsce po barażu, w którym rozstrzygnięto losy pierwszej nagrody, to ci zawodnicy równo dzielą nagrody pieniężne, przypadające za zajęcie tych miejsc. Przykładowo – czterej zawodnicy dzielą I miejsce. Przewidziano pucharowy system baraży. Zawodnicy, który przegrali w półfinale dzielą III i IV nagrody.
- (g) W sytuacjach, gdy czas na baraże jest ograniczony z uwagi na termin oficjalnego zakończenia imprezy, to partie ostatniej rundy turnieju pomiędzy zawodnikami, którzy potencjalnie mogą wystąpić w barażach, można rozpocząć wcześniej, niż inne partie tej rundy.
- (h) Partie barażowe powinny rozpoczynać się nie wcześniej, niż po 30 minutach od zakończenia ostatniej partii, w której brał udział zawodnik uczestniczący w barażu. W przypadku kolejnych rund

barażowych przerwa powinna wynosić przynajmniej 10 minut pomiędzy wszystkimi następnymi rundami.

- (i) Każda partia barażu powinna mieć oddzielnego sędziego. W przypadku konfliktu, ewentualny protest powinien być kierowany do Komisji złożonej z trzech innych arbitrow. Ich decyzja jest ostateczna.
- (j) Dobór kolorów we wszystkich barażach powinien następować w drodze losowania. Wyjątkiem jest tylko przydział kolorów wynikający z tablic Bergera w turniejach kołowych.
- (k) Przykład barażu, gdy czas na jego rozegranie barażu jest w nieco ograniczony.

1. Jeżeli 2 zawodników dzieli pierwsze miejsce

- (a) rozgrywany jest baraż złożony z dwóch partii z tempem gry P-3' wraz z dodatkiem 5 sekund na ruch. Jeżeli mecz nie przynosi rozstrzygnięcia, to
- (b) rozgrywana jest rozstrzygająca partia (sudden death, armageddon), w której białe otrzymują 5 minut, a czarne 4 minuty. Gdy partia kończy się remisem, czarne zdobywają I nagrodę.

2. Jeżeli 3 zawodników dzieli pierwsze miejsce

- (a) Rozgrywany jest turniej kołowy tempem jak w 1(a). Jeżeli turniej nie przynosi rozstrzygnięcia i nadal trzech zawodników dzieli I miejsce, to
- (b) wszyscy trzej grają po jednej rozstrzygającej partii jak w 1(b) Jeżeli kolejny turniej nie przynosi rozstrzygnięcia i nadal trzech zawodników dzieli I miejsce, to
- (c) zwycięzcą turnieju zostaje zawodnik, który zdobył punkt przy najmniejszej liczbie posunięć.

Jeżeli dwóch zawodników wyeliminowało trzeciego uczestnika, to grają rozstrzygającą partię wg 1(b).

W turnieju trzech, numer 1 otrzymuje zawodnik, który uzyskał najwyższe wartościowanie punktów, określone w świetle art. 2(a) – 2(c).

Numer 3 otrzymuje zawodnik, który ma drugą pozycję z uwagi na wartościowanie. Alternatywą jest losowanie numerów.

3. **Jeżeli 4 zawodników dzieli pierwsze miejsce**, to należy baraż przeprowadzić systemem pucharowym.
 - (a) pary powinny być dobrane 1-4 oraz 2-3, a numery zawodników określone wg poprzednio dobranych kryteriów wartościowania punktów lub w drodze losowania.
 - (b) Jeżeli pozwala na to czas, to mecze powinny składać się z dwóch partii i grane tempem wg 1(a), jeśli nie, to należy grać pojedyncze decydujące partie (Armagedon).

4. **Jeżeli 5 zawodników dzieli pierwsze miejsce**, to należy przeprowadzić turniej kołowy tempem wg 1(a). Numery startowe określa się wg poprzednio dobranych kryteriów wartościowania punktów i ustawia w tabeli w kolejności 1, 4, 2, 5 i 3. Numery startowe można też ustalić w drodze losowania.
 - (a) Jeżeli nadal 5 graczy dzieli I miejsce, to ich kolejność ustala się w oparciu o liczbę posunięć w rozegranym barażu. Zawodnik z najmniejszą liczbą posunięć zajmuje I miejsce.
 - (b) Jeżeli 4 graczy dzieli I miejsce, to grają kolejny baraż wg p. 3, ale tylko decydujące partie (Armagedon).
 - (c) Jeżeli 3 graczy dzieli I miejsce, to grają kolejny baraż wg p. 2.
 - (d) Jeżeli 2 graczy dzieli I miejsce, to grają kolejny baraż wg 1(b).

5. **Jeżeli 6 zawodników dzieli pierwsze miejsce**, to powinni być rozdzieleni na dwie grupy. Zawodnicy 1, 4, 5 grają w grupie pierwszej, a 2, 3 i 6 – w grupie drugiej. Numery wynikają z poprzednio dobranych kryteriów wartościowania punktów.
 - (a) Baraż przeprowadza się wg p. 2.
 - (b) Zwycięzcy obu grup grają mecz finałowy, jak w 1(b).

6. **Jeżeli 7 zawodników dzieli pierwsze miejsce**, to grają turniej kołowy, ale tylko decydujące partie (5'-4'). Kolejność zawodników wynika z poprzednio dobranych kryteriów wartościowania punktów. Zawodnicy 1, 5, 2, 6, 7 i 4 otrzymują kolejne numery w tabeli lub te numery są ustalone w drodze losowania.

7. **Jeżeli 8 zawodników dzieli pierwsze miejsce**, to baraż odbywa się systemem pucharowym, jak w 1(b), a pary są następujące 1-8, 2-7, 3-6, 4-5'

8. **Jeżeli 9 zawodników dzieli pierwsze miejsce**, to powinni być rozdzieleni na trzy grupy – vide 2(b). Grupa „A” – numery 1, 5 i 9; Grupa „B” – 2, 6 i 7.; Grupa „C” – 3, 4 i 8.
9. **Jeżeli 10 zawodników w dzieli pierwsze miejsce**, to należy utworzyć dwie grupy i postępować zgodnie z art. 4. Dwaj zwycięzcy grają zgodnie z art. 1(b).
10. **Jeżeli 11 lub więcej zawodników dzieli pierwsze miejsce**, to zawodnicy uplasowani na miejscach 9 i niższych są wyeliminowani z barażu. Dzielą się odpowiednią częścią funduszu nagród, przypadającą na te miejsca w regulaminie. Pozostali zawodnicy rozegrają baraż zgodnie z art. 7 i zdobędą regulaminowe nagrody.
11. Istnieje prawo dokonania koniecznych zmian w procedurze baraży.
12. Kiedy tylko dwaj zawodnicy mają rozegrać baraż, to jeśli czas pozwala, mogą za zgodą sędziego głównego i dyrektora turnieju rozegrać baraż innym, wolniejszym tempem.

Jeżeli partie turniejowe trwają bardzo długo, to baraże mogą być ograniczone tylko do decydujących partii (Armagedon).

7. Wybór systemu wartościowania (tie-breaków)

System ustalania kolejności miejsc w turnieju powinien być podany przed rozpoczęciem zawodów i powinien uwzględniać rodzaj turnieju (system szwajcarski, kołowy, drużynowy itp.) oraz oczekiwany zestaw uczestników zawodów.

Przykładowo, zastosowanie systemu wartościowania z uwzględnieniem rankingu jest wątpliwe w przypadku turniejów, w których rankingi graczy są niedostępne, bądź wątpliwe czy niespójne, bo liczone na różnych dystansach (np. turnieje z udziałem weteranów i juniorów).

Do ustalania kolejności miejsc można używać tylko jedną z opisanych trzech kategorii. Przykładowo niewłaściwe byłoby stosowanie metody progresji i Buchholza.

Dla różnych rodzajów turniejów są zalecane następujące systemy ustalania kolejności miejsc:

- (a) **Indywidualne turnieje kołowe:**
- wyniki w bezpośrednich pojedynkach,
 - baraż,
 - liczba partii granych czarnymi
 - system Koyi,
 - Sonneborn–Berger,
 - liczba zwycięstw.
- (b) **Drużynowe turnieje kołowe:**
- małe punkty,
 - punkty meczowe,
 - wynik bezpośredniego spotkania,
 - baraż,
 - Sonneborn – Berger.
- (c) **Indywidualne turnieje grane systemem szwajcarskim (wszyscy gracze mają ustalone rankingi)**
- wyniki w bezpośrednich pojedynkach,
 - wynik rankingowy,
 - średni ranking przeciwników,
 - baraż.
- (d) **Indywidualne turnieje grane systemem szwajcarskim (nie wszystkie rankingi nadają się do porównania):**
- bezpośrednie pojedynki,
 - metoda progresji,
 - Buchholz,
 - baraż,
 - Sonneborn–Berger,
 - liczba zwycięstw,
 - liczba partii granych czarnymi.
- (e) **Drużynowe turnieje grane systemem szwajcarskim:**
- małe punkty,
 - punkty meczowe,
 - wynik bezpośredniego spotkania,
 - baraż,
 - Buchholz,
 - Sonneborn–Berger. □

MATERIAŁY SZKOLENIOWE

(wybór artykułów z miesięcznika „Magazyn Szachista”)

1. Komputerowa pomoc w trakcie partii

Korzystanie z pomocy komputerowej w trakcie partii było przedmiotem konferencji, jak miała miejsce w słynnym szachowym klubie Marshalla, w Nowym Jorku na początku 2007 roku. Udział wzięli arcymistrzowie, organizatorzy turniejów, dziennikarze i prawnicy. Przewodniczył prezydent federacji USA Bill Goichberg, organizator słynnych otwartych turniejów w Nowym Jorku i w Filadelfii.

Bill Goichberg zwrócił uwagę na fakt, że oszustwa w partii szachowej, czy korzystanie z pomocy z zewnątrz nie są niczym nowym w praktyce szachowej wielu wieków i obecnie nie jest ich więcej, niż 20 lat temu. Zmieniła się tylko forma - pojawiła się pomoc komputerowa. Zamiast z notatek, zwanych w Polsce „kwitami“, czy ustnych podpowiedzi w trakcie partii, można teraz korzystać, np. w toalecie, z małego kieszonkowego programu Fritza, a na sali z bezpośredniej pomocy komputera.

Dlatego przede wszystkim trzeba liczyć na pomoc uczciwych zawodników, którzy dominują wśród uczestników turnieju. Oni przyczynią się do wyeliminowania oszustów. Ale kij ma dwa końce - uczestnicy nie mogą zrzucić odpowiedzialności za swój wynik na innych i bezpodstawnie atakować rywali, którzy ich pokonali. Nie należy też zbyt wagi przykładac do zamienienia kilku słów w innym języku, nie znanym sędziemu. To pojedyncze sytuacje.

Najbardziej niebezpieczną formą komunikowania się zawodników są bezprzewodowe połączenia z szachowym programem, znajdującym się poza salą turniejową, co można kontrolować tylko za pomocą specjalnych detektorów rejestrujących sygnały spoza sali turniejowej.

W obszernej dyskusji skoncentrowano się jednak na zagadnieniu oszustw komputerowych w ostatnich latach. Stanowią one poważną groźbę dla organizacji turniejów, przede wszystkim z uwagi na stale wzrastającą siłę programów komputerowych, miniaturyzowanie urządzeń elektronicznych (mała kamera rejestrująca pozycję i miniaturowa słuchawka do bezprzewodowego połączenia), coraz łatwiejsze połączenia i rosnące fundusze nagród. Podkreślono, że oszustwa zrodziły się na kanwie znacznego obniżenia kultury graczy i ich etyki, nie tylko w turniejach, ale także w relacjach między zawodnikami. Degradacja zawodów szachowych ma swoje korzenie w komercjalizmie naszej dziedziny.

Jeden z dziennikarzy podkreślił, że powstają już całe zespoły profesjonalnych oszustów, drużyny złodziei, którzy mają całą gamę niesportowych trików i którzy także używają bezprzewodowych połączeń dla przekazywania posunięć z komputerów na salę gry do kolegów wykonujących posunięcia. Być może zajdzie konieczność instalowania kurtyn elektronicznych, ale chwilowo zabrania je amerykańskie prawo.

Sprecyzowano pewne zakazy, które będą obowiązywały w amerykańskich turniejach.

- a) zawodnicy nie będą mieli prawa wnoszenia na salę słuchawek, telefonicznych wkładek do uszu (nawet poprawiających słuch), telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych, których zresztą zgodnie z przepisami FIDE nie wolno wносить na sale turniejowe,
- b) nie będzie można również opuszczać określonej areny turniejowej bez pozwolenia sędziego,
- c) zawodnik nie będzie mógł odmówić przeszukania i sprawdzenia czy nie ma przy sobie takich urządzeń. Gdy odmówi - będzie usuwany z turnieju i to bez zwrotu wpisowego. Niekiedy będzie można zrezygnować z tych restrykcji w stosunku do turniejów bardzo niskiej rangi,
- d) jeden z arcymistrzów zaproponował, aby jakiegokolwiek przekroczenie tych przepisów pociągało za sobą karę trzyletniej dyskwalifikacji, natomiast powtórne ich przekroczenie - dożywotnie zdyskwalifikowanie gracza,
- e) sformułowanie odnośnie konieczności przestrzegania tych przepisów powinno znaleźć się w deklaracji członkowskiej federacji szachowej USA.

Obecny na zebraniu Aleksander Oniszczyk, członek ekipy Topałowa na meczu o MŚ Kramnik - Topałow w Eliście 2006 roku zwrócił uwagę, że samo podejrzenie ze strony Topałowa, że Kramnik może korzystać z zewnętrznej pomocy bardzo źle wpłynęło na poziom gry Weselina. Zaczął on grać bardzo szybko, natychmiast odpowiadając na posunięcia przeciwnika.

Biorący udział w posiedzeniu prawnik dodał, że w świetle amerykańskiego prawa istnieje możliwość ścigania takich przekroczeń, ale wszystko wskazuje na to, że takie przestępstwa nie będą priorytetowe dla sędziów w USA. Dlatego, zamiast szukać pomocy w powszechnym prawie, szachiści sami powinni skoncentrować się na opracowaniu własnej, wewnętrznej procedury postępowania w przypadku oszustw przy szachownicy.

Być może na wielkich turniejach trzeba będzie powoływać Komisję Dyscyplinarną z uprawnieniami do natychmiastowego karania winnych. Inaczej procedura trwa zbyt długo. Sędziowie też nie powinni być pociągani do odpowiedzialności sądowej, gdyż chronią ich regulaminy sportowe. Naturalnie powinno istnieć odwoławcze gremium, np. Komisja Etyki czy Dyscypliny.

A.F.

2. Sędziowanie turniejów rangi światowej

IA Andrzej Filipowicz

Nominację prezydenta FIDE Kirsana Iljumżinowa na arbitra głównego turnieju pretendentów w Eliście (16 zawodników, dwie rundy 6-partiowych meczów - awans 4 zawodników do MŚ rozgrywanych w Meksyku we wrześniu 2007 roku) w okresie 25 maja - 14 czerwca 2007 roku, otrzymałem już 6 grudnia 2006 roku, pół roku przed rozpoczęciem zawodów.

Regulaminy i protokoły

Pracę rozpocząłem od szczegółowego przestudiowania regulaminów Pucharu świata, MŚ FIDE i meczów pretendentów, które zresztą po dwóch miesiącach uległy uszczegółowieniu i pewnej modyfikacji. Następnie do moich obowiązków należało sprawdzenie decyzji Komisji Mistrzostw Świata odnośnie prawidłowości wytypowania pretendentów z listy rankingowej FIDE.

Zgodnie z regulaminem do meczów pretendentów kwalifikowali się: mistrz świata FIDE z 2004 r. Rustam Kasimdzanow, 5 zawodników z listy rankingowej FIDE, na podstawie średniego rankingu z dwóch list, z lipca 2004 i stycznia 2005 (Leko, Adams, Polgar, Szirow i Bacrot - po pominięciu zawodników już zakwalifikowanych do MŚ 2007 i nieaktywnych graczy) oraz 10 zawodników z pucharu świata 2005: Aronian, Ponomariow, Bacrot, Grischuk, Bareev, Gelfand, Rublevsky, Gurevich, Kamsky i Carlsen. Bacrot występował dwukrotnie i został zastąpiony 11 zawodnikiem z Pucharu świata Małachowem.

Po sprawdzeniu obliczeń, przystąpiłem do sprawdzenia prawidłowości ustalenia numerów na liście startowej, skutkujących doborem par w I rundzie (1-16, 2-15, 3-14 itd.) i w II rundzie. Zgodnie z regulaminem kolejność zawodników na liście startowej należało ustalić wg listy rankingowej na 1 stycznia 2006 r. z uwzględnieniem korekt, z których ostatnie były dokonane 21 lutego 2006 roku. Pierwszy numer otrzymywał zwycięzca Pucharu Świata 2005, który zresztą miał też najwyższy ranking.

Nie wystarczyło proste przepisanie rankingów z listy FIDE, bowiem przy równych rankingach (takie wystąpiły u czterech uczestników) decydowały setne punktu i należało sprawdzić dokładność obliczeń dokonanych przez FIDE przez ostatnie dwa lata (od 2004 roku), czyli na ośmiu listach rankingowych.

Dopiero wtedy mogłem opublikować oficjalny komunikat sędziego głównego w witrynie FIDE, obowiązujący zawodników i organizatorów. Do komunikatu

dodałem szczegółowy godzinowy program turnieju (ustalony wcześniej w rozmowach telefonicznych z organizatorami i FIDE, wyciąg z regulaminu dotyczący tempa gry i zasad rozgrywania tie-breaków oraz składy Apelacyjnego Komitetu i ekipy sędziowskiej: zastępca sędziego głównego Panagiotis Nikolopoulos (Grecja) oraz asystenci Mahdi Abdulrahim (Zjedn. Em. Arabskie), Mehrdad Pahlevanzadeh (Iran) oraz Wiaczesław Namrujew (Kałmucja, Rosja). FIDE i organizatorzy konsultowali ze mną, którzy sędziowie powinni być obecni przez cały czas zawodów, a którzy opuszczają je po I rundzie meczów.

Kolejną sprawą było przygotowanie wzorów zapisów partii - wielkość kartki A4 i 80 posunięć na pierwszej stronie w celu uniknięcia wymiany blankietów w niedoczasach w pierwszej i drugiej kontroli (40/2h + 20/1h + reszta/15' i od 61 pos. po 30"/ruch) oraz dodatkowa strona od 80 do 160 posunięcia (kilka-krotnie używana), następnie protokołów do tie-breaków (zestawienie wszystkich możliwych 7 partii, miejsca na podpisy zawodników i sędziego itp.) oraz wreszcie protokołów kontroli czasu.

Każdy sędzia, miał obowiązek zapisywania zużytego czasu na zegarze co godzinę, bowiem zapobiegało to jakimkolwiek niespodziankom wynikającym z wyczerpania się baterii czy z powodu zakłóceń elektronicznych. Miałem już taki przypadek przed pięcioma laty w Dortmundzie, kiedy to nieoczekiwanie wyłączył się zegar w jednej partii i znikł zapis czasu po 4 godzinach gry.

Po ustaleniu szczegółów i wzorów protokołów (pocztą elektroniczną - zeskanowane blankiety) określiłem liczbę egzemplarzy, a zamówienie zrealizowali organizatorzy.

Następnie przedyskutowałem z organizatorami, zresztą bardzo doświadczonymi, ustawienie stolików na scenie dla zawodników i sędziów. Dalej poruszyłem sprawę odpowiedniego oświetlenia i zagospodarowania sceny, co naturalnie zostało później zweryfikowane na miejscu, bowiem przyjechałem do Elisty na dwa dni przed rozpoczęciem imprezy.

Sędzia główny otrzymał tam prawie "dyktatorską" władzę nad salą, kibicami i całym personelem organizacyjnym, ale w gruncie rzeczy starałem się wszystkie szczegóły uzgadniać z szefem Komitetu Organizacyjnego Wale-rym Bowajewem, wiceprezydentem Rosyjskiej Federacji Szachowej, kierownikiem wielu zawodów. Wtedy ustaliłem numery stolików wg rankingu graczy, tak aby żaden z zawodników nie czuł się urażony otrzymaniem gorszego miejsca na scenie.

Jednocześnie omówiłem sposób dojścia zawodników na salę, na poszczególne rundy, aby utrudnić kibicom zatrzymywanie ich, np. z prośbą o autografy. Wejście było odrębne, bez styczności z publicznością.

Inspekcja sali gry, konferencja techniczna, losowanie

Do Elisty, z różnych względów przyjechałem bardzo późno, bo na dwa dni przed zawodami.

Dwa dni były wypełnione najróżniejszymi obowiązkami. Miałem kilka spotkań z Komitetem Organizacyjnym, bowiem do moich obowiązków należało sprawdzenie sceny (miejsca gry), działania transmisji internetowej i ustawienia ekranów na sali (dyskusja na temat czy zawodnicy w trakcie partii mogą widzieć liczbę posunięć?), wreszcie usytuowanie kamer filmujących przebieg turnieju i sprawdzenie ich bezszelestnej pracy.

Następnie skontrolowałem intensywność oświetlenia szachownic w dwóch rzędach stolików, w warunkach oświetlonej widowni i przy wyłączonych światłach. Wystąpiły różnice i trzeba było dokonać korekt oświetlenia.

Kolejna ważna kwestia - bezpieczeństwo, ochrona sali i kwestia kontaktowania się z postronnymi osobami. Ustaliłem listę osób, które poza sędziami i zawodnikami miały prawo wchodzenia na scenę - tylko obsługa kamer i osoby dostarczające napoje. Ponadto w wyjątkowych przypadkach - szefowie Komitetu Organizacyjnego oraz biura prasowego. Obecność fotografów na scenie maksimum 5 do 7 minut od chwili rozpoczęcia rundy, w czasie tie-breaków do 3 minut.

Następnie dokonałem przeglądu dwóch pokoi odpoczynku pod sceną, w których znajdowały się napoje (różne herbaty, kawa, soki, woda mineralne itp.) dla zawodników i z których można było przejść do toalet "słynnych" z meczu Kramnik - Topałow. Usytuowanie pomieszczeń nie budziło zastrzeżeń, ale na wszelki wypadek w pokojach zainstalowano kamery (naturalnie nie w WC!) i sędziowie mieli podgląd na zawodników biorących napoje, czy spacerujących w tych pomieszczeniach. Ponadto inne kamery obejmowały salę gry, hall, gdzie arcymistrzowie komentowali partie uczestników i wejście do budynku.

Spotkanie z sędziami i omówienie ich obowiązków - asystenci zajmowali się trzema lub dwoma stolikami, przy czym nie mogli sędziować partii swojego krajana. Musieli, poza kontrolą zegarów, zapisywać posunięcia w niedoczasach i tie-breakach. W trudnych sytuacjach pomagali im sędzia główny i zastępca, którzy zresztą przez pełne 7 godzin byli na sali przy monitorach.

Sędziowie mieli też obowiązek przypominania zawodnikom, aby po każdej zakończonej partii udawali się do biura prasowego na rozmowy z dziennikarzami. Biuro, usytuowane piętro wyżej, było wyposażone w 12 komputerów oraz miało specjalną salę do rozmów.

Na sali gry (zawodnicy zapoznali się z pomieszczeniami i warunkami gry itp.), w dniu otwarcia.

Dwie godziny przed rozpoczęciem uroczystej ceremonii otwarcia, połączonej z losowaniem kolorów w pierwszych partiach meczów (najpierw losowałem, który zawodnik losuje jako pierwszy, a potem zawodnik losował kolor), odbyła się Konferencja Techniczna, na której w dwóch językach rosyjskim i angielskim omówiłem podstawowe punkty regulaminu, szczególnie terminarz, tempo gry i sposób rozgrywania tie-breaków, w przypadku remisowego wyniku meczu 3-3.

Skrót tych informacji spisałem na kartce, którą oraz osobiście wręczyłem wszystkim zawodnikom i sędziom. Obecność na Konferencji technicznej jest obowiązkowa, gdyż nie przybycie kosztuje 10% nagrody, czyli w tych meczach kara wynosiła 2.000 USD (5% biorą Organizatorzy, a 5% FIDE). Nikt nie ma prawa zwolnienia zawodników z obecności na Konferencji, a usprawiedliwienie absencji nie jest brane pod uwagę.

Baraże w przypadku remisowych wyników meczów

Przed II rundą meczów oraz przed każdym tie-breakiem przeprowadzałem podwójne losowanie, najpierw kto losuje, a następnie wybrany zawodnik losował kolor w pierwszej partii.

Przed barażami przygotowałem krótki regulamin partii szybkich w języku angielskim i zasad tie-breaku, który był powielony w kilku egzemplarzach i dostępny dla zawodników i sędziów. Ponadto szczegółowo objaśniałem zawodnikom wszystkie szczegóły i wątpliwości. Prawie każdy zadawał dodatkowe pytania, bowiem grano o niezwykle wysoką stawkę.

Zakwaterowanie sędziów było luksusowe. Mieszkałem z dwoma sędziami w willi w "City Chess", w której były trzy sypialnie, każda z telewizorem oraz duży salon też z telewizorem, kuchnia, dwie łazienki, wszystko z pełnym wyposażeniem. Po I rundzie moi dwaj "towarzysze broni" wyjechali, bo tylko trzech sędziów obsługiwało cztery mecze II r.. Każdy z sędziów miał do dyspozycji przez całe dni samochód z szoferem, co umożliwiało również zwiedzanie miasta itp. Dojazd na salę zajmował ok. 15 minut.

Przychodziłem zawsze na godzinę przed rozpoczęciem rundy (przed rozpoczęciem I rundy nawet dwie godziny), aby skontrolować osobiście 8 zegarów, sprawdzić miejsce gry itp. Dwie-trzy minuty przed każdą rundą, czy też przed barażami, po rosyjsku i po angielsku przedstawiałem aktualne informacje, potem prosiłem zawodników i licznych kibiców o wyłączenie telefonów komórkowych oraz zachowanie ciszy. Cały turniej przebiegł bez konfliktów.

Wnioski

Wiele wymagań w stosunku do sędziego rozgrywek światowych dotyczy również sędziów centralnych rozgrywek krajowych.

Sędziowie powinni przede wszystkim:

- 1) brać istotny udział w przygotowaniu regulaminów turniejowych i zwracać organizatorom uwagi odnośnie np. tempa gry, regulaminu nagród, baraży, terminarza rozgrywek itp.
- 2) brać istotny udział w pracach organizacyjnych, a przede wszystkim dokonać oceny sali gry, jej powierzchni, oświetlenia, dostępu do bufetu i toalet.
- 3) brać odpowiedzialność za całokształt rozgrywek, a przede wszystkim za ich przebieg,
- 4) śledzić przez cały czas przebieg rundy, chodząc po sali i zajmując się przede wszystkim obserwacją zawodników i ich zachowania w trakcie partii.

3. Seminarium dla sędziów krajów azjatyckich **IA Andrzej Filipowicz**

We wrześniu 2007 zostałem zaproszony do poprowadzenia seminarium arbitrów krajów azjatyckich, które odbywało się na wyspie Cebu na Filipinach (równoległe z mistrzostwami Azji).

Kraje europejskie są zadufane w sobie i patrzą tylko na swoje osiągnięcia, podczas gdy potęgą światową w szachach stała się Azja. Mistrzem świata jest Viswanathan Anand z Indii, mistrzynią świata Xu Yuhua z Chin, a jej rodaczki Zhu Chen i Xie Jun też nosiły korony szachowe w ostatnich latach. Chinki są najlepszą drużyną świata, co potwierdziły na ostatnich DMŚ w Jekaterynburgu w 2007 roku oraz na olimpiadzie w Turynie w 2006 roku. Ponadto Chińczycy na DMŚ w Izraelu w 2005 roku zajęli II miejsce za Rosją, tylko wskutek katastrofy w ostatniej rundzie, kiedy to ulegli Rosji 0,5-3,5! Na olimpiadzie w Turynie Chińczycy też zajęli II miejsce, tym razem za Armenią.

Program seminarium: (każdego dnia 6 godzin zajęć)

- 20 IX Zasady organizacji turniejów
Rola sędziego
Przepisy gry
- 21 IX Przepisy gry
Analiza praktycznych pozycji związanych z przepisami gry
Przepisy turniejowe
Przepisy szachów szybkich i błyskawicznych

- 22 IX System szwajcarski
Inne systemy rozgrywania turniejów
Baraże - system tie-breaków
- 23 IX Użycie elektronicznych zegarów
Przepisy rankingowe i nadawania tytułów międzynarodowych
Nadawanie tytułów międzynarodowych sędziom
- 24 IX Ogólne podsumowanie
Egzamin - byłem na miejscu poproszony o przygotowanie 40 pytań z zakresu przepisów gry i turniejowych oraz systemu szwajcarskiego.
Na każde pytanie były po trzy odpowiedzi, z których jedna była prawidłowa

Miałem 15 godzin wykładów z przepisów gry i turniejowych (+liczne przypadki turniejowe) oraz nadawania norm na tytuły zawodnicze i sędziowskie, a także prowadziłem 3-godzinny egzamin testowy.

Ponadto po trzy godziny zajęć mieli sekretarz generalny FIDE IA Ignatius Leong o roli i obowiązkach sędziów, administrator FIDE IA Casto Abundo o rankingu i tytułach FIDE i skarbnik Azjatyckiej Federacji Szachowej IA Mehrdad Pahlenvanzadeh o systemie szwajcarskim.

Na wszystkich zajęciach był obecny i nieraz zabierał głos honorowy prezydent FIDE, ponad 80-letni Florencio Campomanes, który doszedł do siebie po zeszłorocznym tragicznym wypadku samochodowym w Turcji. Wtedy samochód którym jechał koziółkował, a Campomanes, nie przypięty pasami wyleciał przez okno. Mało kto z lekarzy dawał mu szansę na przeżycie.

Pytania okazały się dość trudne, bo 70% poprawnych odpowiedzi udało się jedynie 13 arbitrom. Oto 10 przykładowych pytań w wersji oryginalnej, dotyczących przede wszystkim problemu kontroli czasu (odpowiedzi na końcu):

11. **A player forfeits his right to a claim against his opponent`s violation of Articles 4.3 and 4.4 ie. touching the pieces and releasing the piece from the hand**
- a) when he pressed the button of his clock
 - b) when he deliberately touches a piece,
 - c) when he made a move on the chessboard and released the piece from the hand.

- 12. In the case of castling, the move is considered to have been made when**
- when the player's hand has released the rook on the square previously crossed by the king.*
 - when the player has released the king from his hand,*
 - when the player has released the king from his hand and touch the rook,*
- 13. FIDE rate of play for the official events: Olympiads, world and continental individual and team championships world and continental youth championships**
- 90 minutes/game and 30 seconds/ move from the first move
 - 90 minutes/40 moves, then 15 minutes/all remaining moves and 30 seconds/ move from the first move
 - 90 minutes/40 moves, then 30 minutes/all remaining moves and 30 seconds/ move from the first move
- 14. FIDE rate of play for rated tournaments with players rated over 2200**
- each player must have a minimum of 120 minutes per game
 - each player must have a minimum of 90 minutes per game
 - each player must have a minimum of 60 minutes per game
- 15. With the rate of play 40 moves /2h and all remaining moves/30 minutes, a player having less than 5 minutes**
- is not obliged to record moves
 - has to record his moves only
 - has to mark moves played
- 16. Before the start of the game the chess clock is placed on the table**
- according to the decision of arbiter
 - always on the right side of black pieces
 - according to the wishes of a player with black pieces
- 17. A player who did not record his moves after one flag has fallen (a game without additional time of 30 seconds in the first period)**
- can play one move and then must update his scoresheet
 - immediately must update his scoresheet before moving a piece on the chessboard
 - is not obliged update his scoresheet, because the next control is a quick-play finish.

- 18. Both players have to record moves if the additional time per move is as follows**
- a) at least 20 seconds
 - b) at least 30 seconds
 - c) at least one minute
- 19. If both players arrived to tournament hall 50 minutes after the scheduled start of the session then**
- a) the player who has the white pieces shall lose all the time that elapses until he arrives
 - b) the player who has the white pieces shall lose all the time that elapses until he arrives unless the rules of the competition specify or the arbiter decides otherwise
 - c) both players will lose 25 minutes
- 20. The time between making the move on the chessboard and stopping his own clock and starting his opponent`s clock**
- a) is regarded as part of the time allotted to the player,
 - b) is not regarded as part of the time allotted to the player,
 - c) is not considered in the Laws in Chess

Warunkiem zdania egzaminu było udzielenie poprawnych odpowiedzi na 70% pytań, czyli 28 odpowiedzi. Z tym zadaniem uporało się 12 sędziów spośród 25 uczestników seminarium.

Okazuje się, że nasz program Kursów Sędziowskich i egzaminów niewiele odbiega od programów na innych kontynentach. Zajęć jest tam jednak trochę więcej.

Na wyspie Cebu, we wspomniałym, nowoczesnym Centrum Kongresowym były trzygodzinne zajęcia przed południem i po południu.

Wszyscy uczestnicy otrzymali wydrukowane przepisy gry i turniejowe, a ponadto w trakcie referatów wyświetlałem na ekranie odpowiednie paragrafy i artykuły oraz demonstrowałem w Chess Base najróżniejsze pozycje z turniejów.

Odpowiedzi 11b; 12a; 13c; 14a; 15a; 16a; 17b; 18b; 19b; 20a.